בין הזמנים

אחרי עשרות שנים חזרתי לגן הילדים שלי. שמתי על ראשי כיפה שחורה שלא הסתירה את חילוניותי והתייצבתי עם בתי מול דלת הברזל הכבדה, שחצצה בין רחוב ילדותי לפנימו של בית בתוככי שכונת הבוכרים בירושלים.

גג הרעפים האדום נותר בצידוריותו למרות שהבתים הסמוכים הגביהו קומות. לדלתות נוספו מנעולים. המזוזה נעשתה בוטה יותר: הרצפה יפה כשהייתה. בעימות הקיץ של בתי האבן הירושלמיים השתמרה למרות התחממות כדור הארץ. מהשירותים עלה עדיין אותו ריח שתן. ניחוח התבשילים הקפיץ לחיכי את טעם האורז עם קינמון וחלב שהיינו אוכלים מדי יום לארוחת צהריים. המודרניזציה הגיעה: צלחות הפלסטיק השמנוניות פינו מקום לכלים חד־פעמיים.

מימי בגן הילדים אני זוכר את הגננת נחמה, אישה כבדה ומאפירה עם פואמה פדגוגית: הפסנתרנית טובה שהייתה באה לפני חגים ומסיבות, וזכורה לי מכיוון שהייתה מלווה את גרנתה בקיפול שפתה העליונה; ילד שהיה עושה צרכיו בגינה; וילדה בשם רינה שפעם הרביצה לי. את מקומן של דמויות אלה ירשו אחרי יובל מלמדים של תלמוד־תורה ודרדקים של בית רבן. דיוקניהם של הרצל, בן־גוריון והאריה השואג בתל־חי הוזמרו בתמונות רבנים, צדיקים וקברי אבות.

היו אלה ימי "בין הזמנים" ותלמוד־התורה שימש "קייטנה". כשהגעתי לשם נשמע מחדרי הלימוד ניגון מתוקתק המלווה קריאה מהחומש. בקייטנה, הסבירו לי המלמדים, ההפסקות ארוכות ולילדים מותר להשתובב יותר.

יעקב לא למד את תוכנית הליבה של משרד החינוך ובוודאי היה נכשל בבחינה הפסיכומטרית, אבל אם יפנה אקבל אותו ללא היסוס לכל חוג באוניברסיטה

במבואה עמד נער תוהה בשם יעקב, חבוש מגבעת שחורה גדולה ולובש מדי ישיבה מאמה שערים. את החופשה מהלימודים הוא עושה, ממש כמוני בנערותי, משוטט בשכונה. אחר כך ראיתי אותו עומד בטבורו של שוק הבוכרים, גומע תנועת סרחרים וקונים קשרי־יום עם סלים. קלטתי אותו מול לוח המודעות שבכניסה, בוהה בפרסומת למתקן שעשוע עים של חרדים המנצח בחבל לכיש, עם אירוים של ג'פ, עץ ולחמנייה. פנים ערינות, עיניים חכמות, קול סקרן.

יעקב סיפר לי בפתיחות על לימודיו, משפחתו, שאיפותיו. הביע דעתו בענייני השטחים. יותר מכל העסיקו אותו החפירות הארכיאולוגיות, ההפגנות נגד חילולי קברים ואלימות המשטרה כלפי החרדים. הוא לא למד את תוכנית הליבה של משרד החינוך ובוודאי היה נכשל בבחינה הפסיכומטרית. אבל, אם יפנה, הייתי מקבל אותו ללא היסוס וללא השלמות לכל חוג באוניברסיטה שרק יחפוץ ללמוד בו.

רציתי להראות לבת שלי את החדר שבו צולמתי מחייג בטלפון צעצוע, את החצר עם עץ החרוב ואת מקומו של בית החלומות הזעיר, שדרך קבע היה תפוס בילדים שהקרימו אותי. בתי הייתה לבושה במכנסיים. פניתי למלמד שהיה יושב בתוך שאריית ארוחת עשר ותחת טיח מתקלף. הקשיב לי במאור פנים. נדהם שפעם היה שם "גן נחמה". אמרתי לו שבתי מחכה בחוץ וביקשתי רשות שתיכנס. האיש נעתר ללא היסוס. הוסיפתי שהיא אינה מרגישה נוח להדור לתלמוד התורה בלבושה ה"לא צנוע". וכאן התרחש המעמד הבא. למען הסר ספק אין מדובר באגדה, במשאלה או בפנטזיה, אלא באירוע שאכן קרה.

המלמד יוצא עמי אל השער, ותוך שהוא מקפיד שלא להיביט בפני הנערה, מזמין את בתי להיכנס פנימה. היא מבוישת, מתבוננת בי ואומרת למלמד שאינה רוצה להיכנס לתלמוד־התורה שלא בלבוש הולם. הוא חוזר ומזמינה בנעימות. היא בשלה. הוא משנן ש"אין בכלל בעיה". היא מודה לו ועומדת על דעתה.

כל אותה עת היה יעקב עומד בצד, מקשיב לכל מילה, מתבונן בי ובטח מציץ גם בה.

© כל הזכויות שמורות לידיעות אחרונות בע"מ
אין להעתיק, להפיץ, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשדר בדרך כלשהי (בכתב, בדפוס או במדיה אחרת) – ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – חלק כלשהו של העיתון (לרבות טקסט, איורים, צילומים, תמונות, מפות, גרפיקה) הן בגרסה טקסטואלית והן בדפים מעוצבים, לרבות באמצעות הקלטה והקלדה, ללא אישור מפורש בכתב מהמוציאה לאור, ידיעות אחרונות בע"מ

שירה דונביץ' ○ הטרדת עד

אל תפגעו בחוקרים הפרטיים

המשטרה מסרה כי נמצאה תשתית ראייתית המאפשרת להעמיד לדין את החוקרים הפרטיים שערכו חקירה אודות המתלוננת נגד חיים רמון, לאחר תום משפטו. כעת על הפרקליטות להחליט אם להעמיד את החוקרים לדין באשמת הטרדת עד ופגיעה בפרטיות. עם הפרשנות המשפטית המקובלת למונחים הללו רחבה מאוד. למעשה, כמעט כל פנייה לאדם שהיה עד במשפט פלילי עלולה להיחשב הטרדת עד.

עוד בפרשת "הפגישה הלילית" המפורסמת הגדיר בית־המשפט העליון את המונח הטרדת עד כ"כל פנייה אל אדם בדיבור או במעשה שיש בו כדי לטרדו ממנוחתו או מעיסוק באותם עניינים שהוא בוחר לו מרצונו". הגדרה כה רחבה משאירה לפרקליטות את שיקול הדעת ואת הכוח להשתמש בשיקול הדעת בהיגיון.

עם זאת, פסק־דין שיקבע כי ביצוע חקירה כזו, על דרך של ניסיון לשוחח עם עדה במקום ציבורי ובשיחה שהיא שותפה לה מרצונה החופשי, יש בו משום הטרדת עד, אינו פסק־דין רצוי והשלכותיו בעניינים אחרים אינן רצויות אף הן.

כך למשל, מה יעשה אדם – בעניין אחר לגמרי – שפלוני טפל עליו אשמת שווא והצליח להביא להרשעתו בפלילים? הרי כבר אירעו מקרים כאלה. הדרך המשפטית במקרה כזה היא לבקש עריכת משפט חוזר, אולם לשם כך על המבקש להציג לפרקליטות ראיות משכנעות ביותר שטפלו עליו אשמת שווא, והפרקליטות מחמירה מאוד בדרישותיה בעניין זה.

כיצד יושגו ראיות כאלה? הרי המשטרה אינה עוסקת בחקירות מסוג זה. ומהי הראיה הטובה ביותר, אם לא וידוי של המאשים כי בדה את האשמה מלבו? ראיה כזו יכולה להיות מושגת רק בחקירה פרטית, מקצועית ומוקפדת. רק כך תיסלל הדרך למשפט חוזר ולזיכוי. זו הדרך לעשיית צדק.

פסק־דין מרשיע נגד החוקרים הפרטיים בפרשת רמון יימנע ממי שהורשעו על לא עוול בכפם להילחם על צדקתם ויפגע בזכויות היסוד שלהם. אין לכך הצדקה מוסרית או אחרת.

ועוד נקודה למחשבה: המשטרה משתמשת כעניין שבשגרה בסוכנים סמויים כדי לדובב עצורים וחשודים. מדוע ייאסר הדבר על חוקרים פרטיים בעניינים שהמשטרה אינה חוקרת בעצמה?

ספי הנדלר ○ קיץ צרפתי

עיר הדוושות

פריז. זו לא אמסטרדם אלא בירת צרפת, אבל זה כמה שבועות שפריז נראית כמו גרסה משופרת של העיר ההולנדית. רבבות פריזאים מוותרים מדי בוקר וערב על המכוניות/מונית/אוטובוס רעולים על שני גלגלים. את העצבנות וקוצר־הרוח של העיר הגדולה מחליפה במפתיע אווירה של כפר אקולוגי מעורר קנאה. אז אולי אלה חודשי הקיץ, ואולי ימי החסד של תחילת הנימוי המדווש הגדול, אבל התוצאה ביניתים מרגיעה. עיר האורות הפכה לעיר הדוושות, ואפשר לראות עוד ועוד פריזאים שוויתרו על הנרגנות לטובת חיוך על הדו־אופן.

הרעיון, כדרכם של רעיונות מוצלחים, נולד בעקבות הבחירות לראשות העירייה שייערכו בראשית השנה הבאה. ראש העיר־רייה, ברטראן דלנואה, ספג לא מעט ביקורת על כך שבשנות כהונתו לא עשה מספיק כדי להקל את המצוקה התעבורתית ואת בעיית זיהום האוויר הקשה של פריז.

דלנואה הפנים ושלף את מה שעשוי להיות קלף מנצח במרוץ ל"הוטל דה־ויל", בית העירייה המפואר של פריז: 10,000 זוגות אופניים לכל דורש. חברה פרטית שזכתה במכרז פרשה ברחבי העיר 750 תחנות ממוחשבות, שאליהן הוצמדו אלפי זוגות האופניים. כל מי שמצטייד בכרטיס מגנטי (יורו ליום, חמישה יורו לשבוע או 29 יורו לשנה), יכול לשלוף זוג ולדווש במשך עד 30 דקות. אם יחזיר את האופניים תוך חצי שעה, לא יחויב בתשלום נוסף. חצי שעה נוספת עולה יורו, חצי שעה שלישית שני יורו, ולאחר מכן המחיר מטפס לארבעה יורו לכל 30 דקות. המטרה לגרום לפריזאים להשתמש באופניים לנסיעות קצרות ולהחזיר אותם כמה שיותר מהר כדי שאחרים יעשו בהם שימוש.

ההצלחה המסחררת של הפרויקט תביא לכך שעד סוף השנה יגדל מספר התחנות לכ־מעט 1,500 ומספר האופניים יטפס ל־20 אלף. כל 300 מטרים בממוצע אפשר יהיה למצוא תחנה ולבחור באופציה הדו־גלגלית. התחשיב של המפעילים חווה 10 נסיעות לכל אופניים ובסך־הכל 200 אלף נסיעות ביום. תכפילו את זה בכמות חדר־תחמוצת הפחמן שנפלטת מאותו מספר מכוניות ותקבלו שדרוג לא מבוטל לאיכות האוויר בירת צרפת.

מומחי הבריאות מתלהבים גם מהפעילות הגופנית שבה נוטלים כעת חלק רבבות פריזאים ביום. גם העוקץ הכלכלי בכל הסיפור מתוק כדבש: עלות הפרויקט למשלמי המיסים היא כמעט אפסית, מאחר שהחברה המפעילה – ענק פרסום החוצות JCDECAUX, הת־קינה את המערכת הדו־גלגלית על חשבונה. בתמורה להפעלה היא קיבלה מהעירייה זיכיון לשלטי פרסום חוצות, שלמעשה מממנים את המערכת. זו, אגב, זכתה לכינוי VELIB, קיצור של "אופניים חופשיים".

למה שהרעיון הגאוני הזה לא יגיע לתל־אביב? העיר הישראלית בהחלט עונה על דרישות הסף להפעלת מערכת כזו: מטרופולין הממוקמת על אזור שטוח ברובו. על הרכבת התחתית כבר ויתרנו, ולרכבת הקלה אנחנו עדיין מחכים. אולי נגנה בינתיים לקפוץ על האופניים?

דעות אחרונות

עמוס עוז ○ המהלך הבא

החדשות הטובות

אם תובא טיוטת הסכם למשאל עם בישראל ובפלסטין, יתגלה לעיני כל כי שני העמים מוכנים לפתרון של פשרה

ההיפרדות שבין עזה תחת שלטון החמאס לבין הגדה הנשלטת בידי המתונים מהווה שעת כושר היסטורית לעשיית שלום בין ישראל לבין משלטת מחמוד עבאס. הן ממשלת אולמרט והן ממשלת עבאס מקבלות את העיקרון של שתי מדינות לשני עמים, את רעיון השטחים תמורת שלום ואת הגישה הדרוגלת בסיום הכיבוש הישראלי. נקודות המחלוקת אינן מעטות, אבל באף אחת מהן אין תהום בין הצדדים. משא ומתן אינטנסיבי עשוי לגשר על המחלוקות ולהביא לטיומת הסכם.

ומה על עזה שנפלה בידי החמאס, עזה הנתונה להשפעה איראנית ולהשראת החיזבאללה? יש מקום לקוות כי כאשר יושג הסכם ישראלי־פלסטיני כולל, כאשר תקום מדינה פלסטינית עצמאית בשטח הגדה, כאשר יוסר עול הכיבוש הישראלי מעל הפלסטינים בגדה, תתעורר בעזה תנועה עממית שתתקומם נגד שלטון הערייצות והקנאות הדתית של החמאס. המוני תושבי עזה לא יוכלו שלא לראות את ההיישג ההיסטורי של תושבי הגדה, וייאבקו לפרוק את עול החמאס מעל צוארם ולהצטרף למדינה הפלסטינית.

הן מצד ממשלת אולמרט והן מצד ממשלת עבאס מסתמנת בימים אלה תמורה חיובית. יש־ראל עשתה שורה של מחוות כדי להפגין את רצונה הטוב: שחרור אסירים פלסטינים, הסכמה להצטיידות כוחות עבאס בנשק חדש, הסכם להפסקת רדיפתם של המבוקשים והקלות נוספות.

הפלסטינים, מצידם, עושים מאמצים ניכרים להשתלט על האנרכיה בגדה, לאסוף את נשקם של החמושים ולמנוע התקפות על יש־ראל. ממצעה של הממשלה הפלסטינית החדשה הושמט סוף סוף הסעיף למאבק חמוש ובמקומו מדובר על הסכם שיושג במשא ומתן עם יש־ראל. במקום התביעה ל"זכות השיבה", שפירושה חיסול ישראל, הכניסו הפלסטינים למצעם סעיף הקורא ל"פתרון צודק ומוסכם לבעיית הפליטים". נאומו החשוב של ראש הממשלה אולמרט בשארם א־שייח', נאום שבו הביע בפעם הראשונה הבנה ואף אהדה לסבלותיהם של הפליטים הפלסטינים, מעיד על כך שגם יש־ראל רוצה עכשיו בפתרון "צודק ומוסכם" לבעיית הפליטים.

המחוות הישראליות עלולות להיות לא יותר מאשר השלכת פירורים לעניים, אם לא יבואו בעקבותיהן משא ומתן נמרץ ורב מעוף לפתרון כל הבעיות השנויות עדיין במחלוקת ולהקמת מדינה פלסטינית בגדה. המהלך הבא חייב אפוא להיות כניסה מידית למשא ומתן בין יש־ראל לבין ממשלת עבאס על "נושאי הליבה" של הסכסוך: ירושלים. גבולות הקבע. עתיד ההתנחלויות. פליטי 1948. המקומות הקדושים. בכל הנושאים האלה קיימים כבר דגמים אפשריים לפתרון: נוסחת קלינטון. נוסחת טאבה. נוסחת ז'נבה.

האם שלטונם של אולמרט ושל מחמוד עבאס חזק דיו כדי לשכנע את שני העמים לקבל הסכם אשר בו יצטרכו שניהם לוותר יותר דברים מכאביים?

הנה כאן מצפות לשני המנהיגים חדשות טובות: אם אכן יאזרו שניהם אומץ ויגיעו לטיוטת הסכם, ואם תובא טיוטת ההסכם למשאל עם בישראל ובפלסטין, יתגלה לעיני כל כי שני העמים מוכנים לפתרון של פשרה. האם הישראלים והפלסטינים יהיו מאושרים מן ההסכם? האם הם ירקדו ברחובות העיר כאשר יושג? קרוב לוודאי שלא. אבל – ואלה הן החדשות הטובות מתוך המציאות הרעה – שני העמים כבר יודעים מהי השורה התחתונה. והם עתידים לאמץ אותה במשאל עם – ולו גם בחירוק שיניים.

ישראלים 2007 ||| שאול גולן

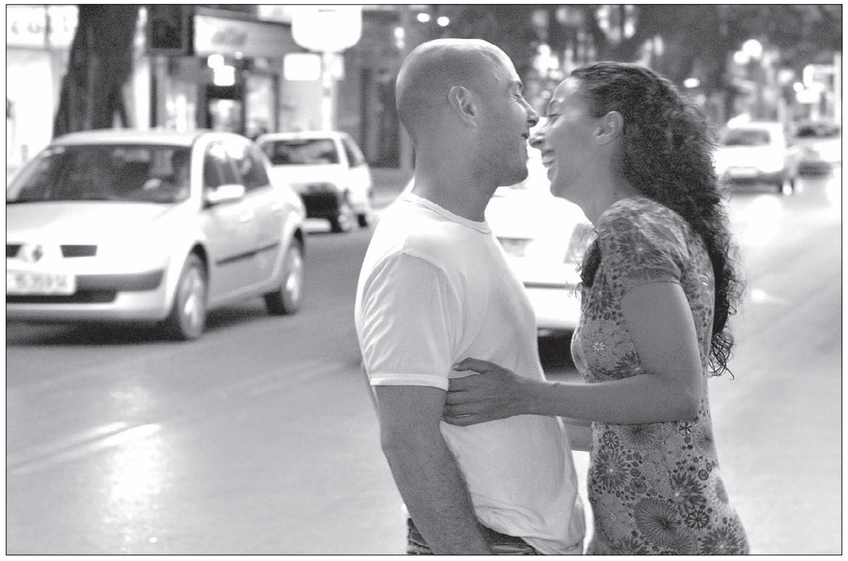

חג האהבה. מוריה דורפסמן, 27, ממצפה עמוקה, מנהלת בית־קפה בת"א, ויוסף גולדשטיין, 30, מחיפה, עובד בחברת אשראי, הכירו לפני שלוש שנים בפאב בחיפה – מוריה התחילה איתו – ולמעלה משנתיים גרים ביחד בת"א. ביום חמישי הקרוב הם מתחתנים. מוריה: "הציפיות שלי צנועות: להמשיך בזגזגיות המופלאה, הרבה ילדים, להצליח ולהיות בריאים". יוסף: "לא להתקמצן באהבת חינם"

"האחריות תהיה עליכם"

היה משהו צפוי מאוד בדיון שהתקיים ביום ראשון בממשלה בנושא תקציב הביטחון. "אני מבקש שתאשרו את התקציב", ביקש הרמטכ"ל – כלומר, לעת עתה מבקש. אבל ההתאפקות אינה ממידותיו של ראש הצבא והאיומים לא איחרו לבוא: "אני מתריע. דעו לכם שאם לא יאושר התקציב, האחריות תהיה עליכם". ואם יאושר התקציב, של מי תהיה האחריות?

במדינה רגילה הרמטכ"ל מקבל תקציב ופועל על פיו. במדינה מתוקנת האחריות היא תמיד על הנבחרים ולא על פקידים ממונים (אני יודע שקשה לרמטכ"ל להפנים את עובדת היותו פקיד ממונה ולא אימפרטור שנבחר על ידי הלגיונות). במדינה מתוקנת איום מרומז מסוג זה היה גורר הדחה או נזיפה חמורה.

לא בישראל. בישראל צה"ל רואה בממשלה חבורה של ביורוקרטים עלובים וחסרי עמוד שדרה, שתפקידם הפטריוטי הוא לאשר עוד ועוד תקציבים. והתייעלות? ומניעת בזבוז? וסדרי עדיפות לאומיים? ודו"ח ברודט המעיד שבמשך שנים נוהג הצבא למרוח את הרשויות האזרחיות ללא היסוס וללא בושה? הס מלהזכיר.

שר הביטחון תבע להפנות משאבים גדולים נוספים (להזכירכם, ברגע של התרוממות נפש, אחרי הניצחון המפואר במלחמה, תבע צה"ל תוספת תקציבית של 30 מיליארד שקלים באותה מידה של שכנוע פנימי). ומדוע, סבור ברק, אנחנו זקוקים להפניית משאבים גדולים נוספים? "כדי שהניצחון במלחמה עתידית, אם תפרוץ, יהיה ברור, מהיר ויוכרע על אדמת האויב".

צה"ל רואה בממשלה חבורה של ביורוקרטים עלובים וחסרי עמוד שדרה, שתפקידם הפטריוטי הוא לאשר עוד ועוד תקציבים

המלחמה הבאה כבר כאן. השאלה היא רק אם הנגחון הבלתי־נמנע יהיה ברור, מהיר ויוכרע על אדמת האויב. אחרי הכול, לא הייתם רוצים שלכישלונותיו של ברק כמרינאי תתווסף גם מלחמה לא מכרעת, או חלילה שלום.

למרבה ההפתעה סירבו הפקידים בממשלה להיכנע לאיומים. שערורייה. צה"ל תבע, אריה שאג, והממשלה לא אישרה (כלומר, אישרה כמובן, אלא מה? אבל פחות ממה שצבא ההגנה לישראל תבע). המומים ומבולבלים יצאו המקורבים מחוריהם, לראות הכצעקתה של מערכת הביטחון. מקורבי ברק ציינו בעקבות הישיבה, כי "ראש הממשלה, אהוד אולמרט, נקלע למשחק פוליטי קטן, בעוד ששר הביטחון עצמו דאג לאינטרסים הלאומיים המהותיים של מדינת ישראל". לדברי גורם בסביבתו של ברק: "לא התכוונו להיקלע לעימות, אבל בסוף זה מה שיצא, משום שאהוד אולמרט בחר לשחק משחק פוליטי".

מי שמהין לומר לא למערכת הביטחון הוא פוליטיקאי. ליתר דיוק הוא זוחר תחת האינטרסים הלאומיים המהותיים שאותם מייצגים בנאמנות, באהבת־מולדת אמיתית, ללא כל אינטרסים פוליטיים, רב אלוף אשכנזי ורב אלוף במיל' ברק.

אבל לא רק אהבת מולדת נאצלת מול אינטרסנטיות בזויה יש כאן, אלא הבדלים ברורים בשיעור הקור. מה: אולמרט לא נקלע למשחק פוליטי סתם, אלא למשחק פוליטי "קטן". הנה כך מסכמים המקורבים את תוצאת המשחק: "צריך היה לראות את השרים הבכירים, מופז, דיכטר, אלי ישי ואחרים שדאגו להקשיב בתשומת לב לשר הביטחון, כדי להבין עד כמה עמדתו של אהוד ברק בעצם ניצחה". כלומר, כמו אז בלבנון ניצחנו, כלומר "בעצם" ניצחנו.

עוד ציינו מקורביו של ברק, כי "ראש הממשלה יצא מן המשחק הזה קטן ושר הביטחון יצא גדול". הגודל, רבותי, כן קובע.

כמה טוב שהמקורבים מסבירים לנו את העניינים. כמה טוב להיות מקורב. הצדה אתנו, המרוחקים, היא שלא תמיד אנחנו רואים את האינטרסים הלאומיים המהותיים בעיניים הצה"ליות. לפעמים אנחנו תוהים אם צה"ל לא היה אמור לסגל לעצמו קצת צניעות, קצת חסכנות, קצת פחות רעבתנות תקציבית וקצת יותר תבונה. אבל מצד שני מה אנחנו, המרוחקים' יודעים?